

SKAPA ETT LJUNGBY FÖR ALLA

BO
SCHYSST

LEV
GOTT

HA
KUL

NÄRA
NATUREN

PROGRAM TILL ÖVERSIKTSPLAN

Översiktsplanens roll

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen redovisar kommunens syn på mark- och vattenanvändningen och den framtida utvecklingen i kommunen. Den beskriver både förutsättningar, ställningstaganden och konsekvenser av kommunens långsiktiga planering.

Översiktsplanen är vägledande vid hantering av bygglov och detaljplaner, samt vid övriga beslut som rör mark- och vattenanvändning.

Översiktsplanen ger i sig inte några rättigheter eller skyldigheter, utan det sker först i samband med detaljplanering eller bygglovgivning. Översiktsplanen ska ta hänsyn till nationella, regionala och kommunala mål. Den ska även visa hur kommunen tillgodoser allmänna intressen, exempelvis natur- och kulturmiljö och kommunikation som är av betydelse för hela riket, så kallade riksintressen.

Eftersom nuvarande översiktsplan från år 2006 anses vara inaktuell behöver en ny tas fram.

Processen

Översiktsplanen måste vara tydlig på ett övergripande plan och inte allt för detaljerad. Eftersom översiktsplanen berör hela kommunen, och därmed många människor och intressen, är det viktigt att alla får möjlighet att komma till tals. Ljungby kommun har därför valt att, utöver vad som är lagstadgat, lägga till ett programsamråd tidigt i processen. Programsamråd innebär att kommunen samlar in synpunkter från allmänheten och andra berörda myndigheter av planen. Förhoppningen är att kommunen tillsammans med invånarna ska ha en bred dialog för att kunna skapa en översiktsplan som har stöd i hela kommunen.

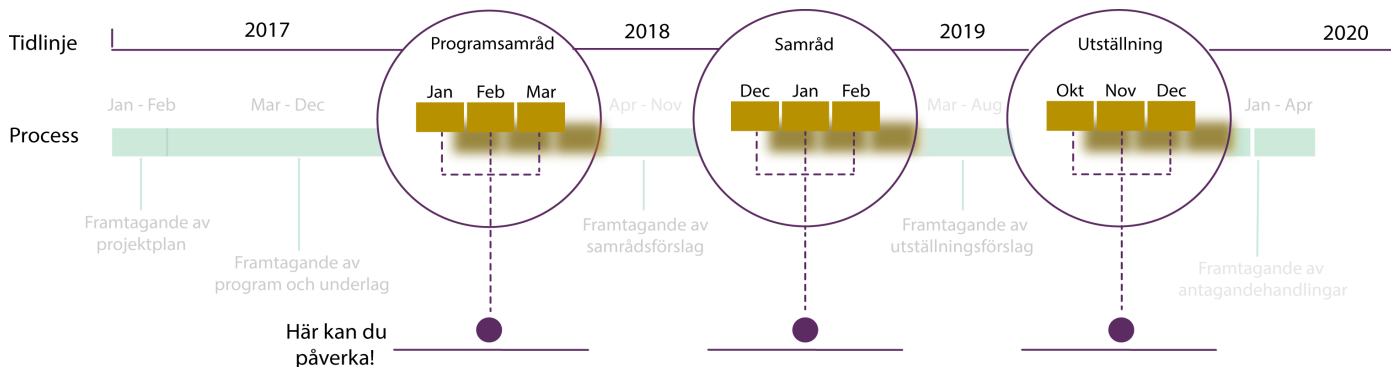
Tidplan

Arbetsprocessen för att ta fram ny översiktsplan sträcker sig från år 2016 till år 2020. Ett program till översiktsplan har tagits fram som beskriver kommunens förutsättningar och utmaningar. Utöver programsamrådet har allmänheten möjlighet att lämna synpunkter på översiktsplanen under samråd vintern 2018-2019 och utställning hösten 2019.

Social hållbarhet handlar om att skapa ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Ekonomisk hållbarhet innebär att hushålla med knappa resurser och väga in andra kostnader som kan uppstå om det sker skador på människa och miljö. Ekonomisk utveckling får inte ske på bekostnad av den ekologiska eller sociala hållbarheten.

Konsekvensanalys

För att säkerställa att översiktsplanen följer en hållbar utveckling ska det tas fram en konsekvensanalys, som tydligt visar hur översiktsplanens förslag kommer att påverka de tre hållbarhetsaspekterna och vilka konsekvenser olika val kan ha på hållbar utveckling i kommunen. Detta syftar till att skapa en förståelse för beslutsfattare, tjänstepersoner och kommuninvånare för hur förslaget har tagits fram.

Hållbar utveckling

På den nationella nivån har regeringen satt upp hållbar utveckling som ett övergripande mål. Hållbar utveckling innebär att utvecklingen sker på ett sätt som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Hållbar utveckling delas ofta in i tre aspekter – ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, och dessa ska vägas samman.

Det ekologiska hållbarhetsperspektivet handlar om att inte förbruka naturresurser i snabbare takt än de kan återbildas och att minimera påverkan på jordens ekosystem.

Omvärldsanalysen

En omvärldsanalys har tagits fram för att kunna fungera som grund för kommunens långsiktiga utvecklings- och visionsarbete, särskilt vid arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Omvärldsanalysen beskriver nuläget och de förändringar i omvärlden som påverkar kommunens utveckling. Omvärldsanalysen visar att vissa faktorer kan påverka kommunens utveckling positivt eller negativt. Till exempel kan ökningen inom besöksnäringen gynna Ljungby kommun eftersom det finns möjligheter att utveckla turistmålen i kommunen. De ökande inkomstskillnaderna medför att kommunen måste arbeta för att minska klyftorna i samhället.

Utifrån omvärldsanalysens slutsatser har ett antal förslag på prioriteringar för kommunens framtida arbete tagits fram.

1 Gör det mycket enkelt att utveckla idéer i Ljungby kommun

2 Göra resandet enklare samt underlätta för transporter och logistik av alla slag

3 Öka attraktiviteten mot gruppen unga vuxna och etablera lockande levnadsmiljöer

4 Se över hur trygghetsfaktorerna kan förstärkas.

5 Kommunen ska aktivt stödja utveckling av branscher och branschbreddning för att kunna möta utmaningar som digitalisering.

6 Kommunen ska stödja utvecklingen i redan etablerade industrier och företag till att bli mer tjänsteinriktade och även skapa nya arbetstillfällen inom tjänstesektorn.

7 Föra dialog om kommande behov hos näringslivet samt inleda samarbeten för att få framförallt unga vuxna in på arbetsmarknaden.

8 Utveckla branshmöjligheter kring vatten och vattenförsörjning i Ljungby kommun.

9 Berättartraditionen är stark och kommen bör utveckla och ta tillvara på bland annat Sagobygdens redan etablerade varumärke med kopplingar till Unesco som kan locka till sig mer kultur.

10 Kommunen ska samverka med olika myndigheter och hitta möjligheter till utveckling då utveckling sker både snabbare och säkrare vid samverkan.

Nulägesbeskrivning

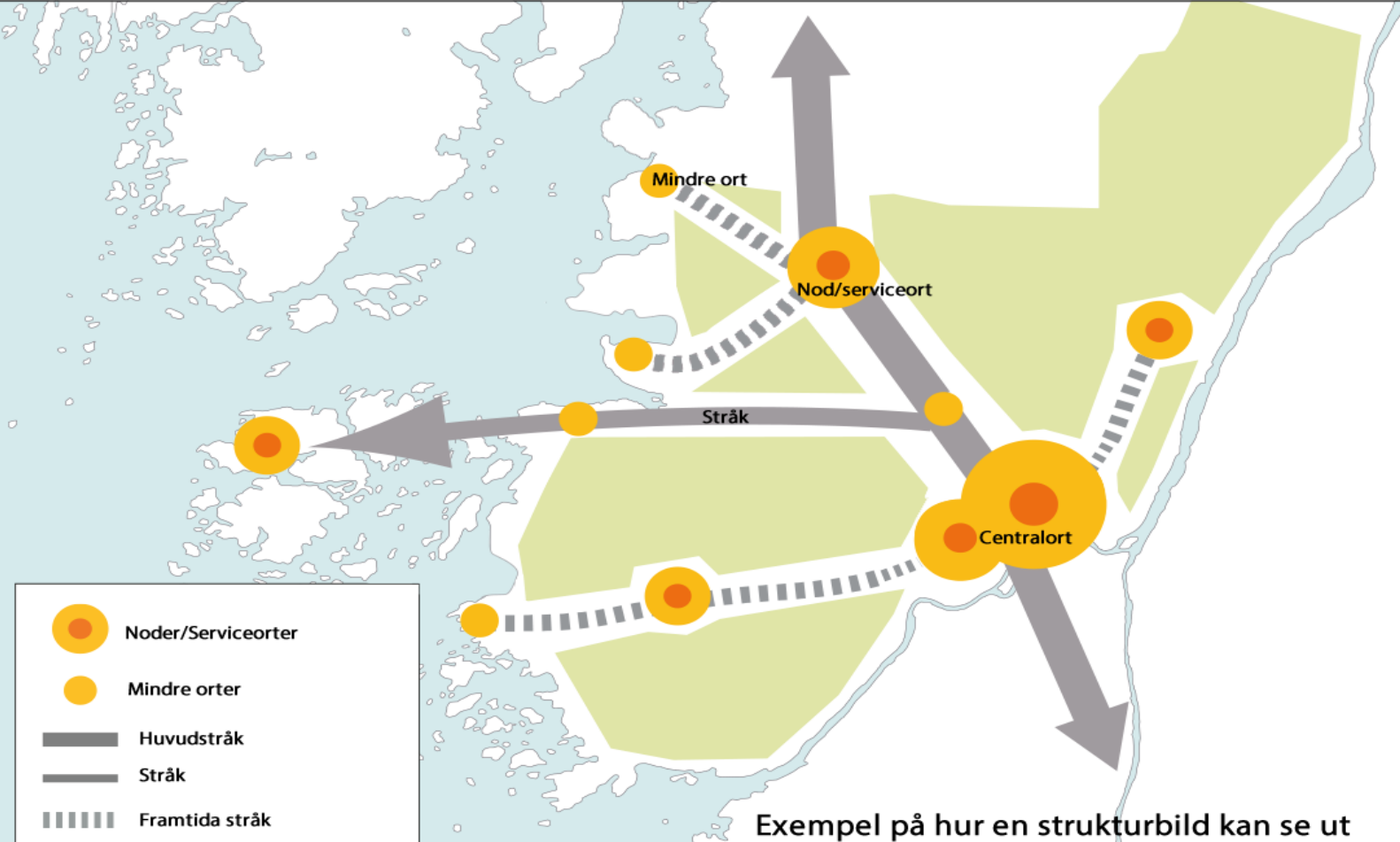
Nulägesbeskrivningen ger en bild av kommunen idag. Nulägesbeskrivningen innehåller för varje tema en övergripande beskrivning av kommunen och vad kommunen har för styrkor och svagheter. Följande teman har behandlats i nulägesbeskrivningen.

- Natur
- Kulturmiljö
- Boende
- Arkitektur
- Landsbygdsutveckling och service
- Arbetsmarknad, näringsliv och kompetensförsörjning
- Besöksnäring
- Fritid och rekreation
- Kultur
- Social hållbarhet
- Trafik och kommunikationer
- Järnväg
- Teknisk försörjning
- Miljö- och riskfaktorer

Utmaningar och strategier

I följande avsnitt beskrivs ett antal utmaningar som Ljungby kommun står inför, samt strategier för att bemöta dessa. Utmaningarna och strategierna har tagits fram utifrån nulägesbeskrivningen och omvärldsanalysen.

Avsnittet har delats in i sex teman, där beskrivningen av ett utmaningsområde följs av ett antal strategier för att möta detta. De sex teman berör både rena samhällsplaneringsfrågor såväl som frågor om kommunens utveckling i ett bredare perspektiv, bland annat kopplat till social hållbarhet, identitet, arbetsmarknad och näringsliv. Översiktsplanen är i detta sammanhang viktig för att göra sammanvägningar mellan olika intressen samt att genom strategier ta ställning till hur kommunen ser på olika frågor och hur man väljer att prioritera.

Strukturbild för kommunens utveckling

Utmaningar

Ljungby kommun är till ytan en stor kommun med en utspridd befolkning utanför centralorten. Denna förutsättning leder till att det är svårt att täcka upp den stora geografiska ytan med likvärdig service. Service av god kvalitet är viktig för de som väljer att bo utanför Ljungby stad och är också betydelsefull för att fler ska vilja flytta till kommunen. Bland annat är skola, kultur, fritid, rekreation och dagligvaruhandel viktigt.

Kvalitén på servicen kan dock vara svår att upprätthålla med ett tunt befolkningsunderlag. Ljungby stad och de större tätorterna är beroende av landsbygden och de mindre orterna, liksom omvänt är landsbygden och de mindre orterna beroende av tätorternas utvecklingskraft. Där det finns konkurrens om marken, som exempelvis inne i Ljungby tätort behöver man hushålla med marken.

Förtätning innebär att istället för att sprida ut bebyggelse så samlas bebyggelse på mindre yta. En tät stad är mer tillgänglig, eftersom sträckorna är korta mellan olika målpunkter i staden, exempelvis busshållsplats, dagligvaruhandel och förskola. E4:an och Ringvägen är tydliga

barriärer i Ljungby stad som också begränsar utbyggnaden av staden. Dessutom finns en möjlig sträckning av höghastighetsjärnväg som innebär att delar av kommunens mark är reserverad för en eventuell järnväg.

Strategier

- Skapa en strukturbild där stråk och noder definieras och pekas ut samt ligger till grund för kommunens långsiktiga fysiska utveckling.
- Utifrån de utpekade noderna definieras ett antal serviceorter och vilken service som kan förväntas där. Befolkningen från närliggande landsbygd ska kunna ha tillgång till grundläggande service i noderna. Vidare bör kommunens investeringar och arbete med att säkerställa tillgång till planlagd mark för bostäder i attraktiva lägen koncentreras till serviceorterna.
- Arbeta för att Ljungby stad ska vara en stark motor för hela kommunen som kan generera ett starkt underlag av arbetstillfällen och service.
- Ljungby stad behöver få en mer resurseffektiv markanvändning och det ska därför tas fram en tydligare struktur för hur staden ska fortsätta utvecklas genom förtätning.
- Förbättra kopplingen mellan tätorten Ljungby och övriga noder genom exempelvis förbättrad kollektivtrafik och cykelvägar.

Trafiklösningar för framtiden

Utmaningar

Ljungby kommun är stort till ytan och har utspridd befolkning, vilket har lett till att resor i kommunen till stor del sker med bil. E4:an och riksväg 25 österut har huvudsakligen bra standard, medan vägförbindelserna till Halmstad och Älmhult behöver förbättras. En möjlig framtida höghastighetsjärnväg med station i Ljungby skulle påverka hela kommunen och styra stadens expansion.

Kollektivtrafiken består av busstrafik, vilken är relativt välutbyggd mellan Ljungby och större orter i angränsande kommuner, men mer begränsad i Ljungby stad och till kommunens övriga orter. Att bilen och dess tillgänglighet under lång tid har varit dominerande syns bland annat i vägutformning och tillgången på bilparkeringar. Det har inte funnits någon prioritering av hållbara färdmedel. För en levande landsbygd är frågor om förbättrade pendlingsmöjligheter och vägunderhåll viktiga.

Strategier

- Använd framtagna strukturbild med stråk och noder vid prioritering av satsningar på infrastruktur och kollektivtrafik.
- Ge hållbara färdmedel som kollektivtrafik, gång, cykel/elcykel höjd prioritet i samhällsplaneringen. Bygg ut och förbättra gång- och cykelvägar och kollektivtrafiken inom och mellan kommunens orter.
- Arbeta för att kollektivtrafiken inom kommunen samt till närliggande kommuner ska förbättras och snabbas upp, för att fungera för både pendling och fritidsresor.
- För att kollektivtrafiken ska vara konkurrenskraftig måste ett hela resan-perspektiv användas, där allt från möjligheten att byta trafikslag, hållplatsernas utformning till tidtabellerna är betydelsefulla.
- Arbeta för att viktiga regionala vägförbindelser ska förbättras och restiden kortas ner, både för person- och godstransporter. Mest prioriterade är i nuläget förbindelserna till Halmstad och Älmhult.
- Arbeta brett för att få till en station i Ljungby på en eventuell höghastighetsjärnväg. Planera för två möjliga järnvägskorridorer genom kommunen på varsin sida av staden.

Attraktiva miljöer

Utmaningar

Befolkningstillväxt är viktig för kommunen då det genererar mer skatteintäkter. Kommunen siktar på att ha 35 000 invånare år 2035. Det innebär att kommunen måste arbeta aktivt med att locka till sig nya invånare samt behålla de som redan bor i kommunen.

En utmaning är därför att skapa attraktiva miljöer som lockar till sig invånare i stort och specifikt gruppen unga vuxna. Unga vuxna är av stor betydelse då de bidrar till att orter upplevs som attraktiva, eftersom de ofta är med och skapar ett aktivt stadsliv och ett varierat kulturutbud. Detta leder i sin tur till att exempelvis fler företag vill etablera sig i kommunen.

För att locka olika grupper av människor till kommunen behövs en attraktiv och varierad bebyggelse. Det gäller då att bebyggelsen både har en blandning av boendetyper och olika typer av arkitektur. Exempelvis efterfrågar generellt studenter och unga vuxna hyresrätter, äldre mindre boende och barnfamiljer villa- och radhusbebyggelse. I kommunen är det främst brist på flerbostadshus, både hyresrätter och bostadsrätter. Genom att planera för bebyggelseutveckling i sjönära lägen kan attraktiva boenden skapas.

Attraktiva miljöer handlar inte enbart om boende utan också om exempelvis natur- och kulturmiljöer samt offentliga mötesplatser.

Denna typ av miljöer kan vara viktiga som besöksmål och för den lokala identiteten. Att ta tillvara, använda och utveckla befintliga värden innebär att attraktiva bebyggelsemiljöer utvecklas. En stark identitet för kommunen är viktig, då den binder samman kommunen och stärker kommunens varumärke.

Kommunens identitet kan skapa en bild av vad kommunen är och kan vara. Det kan i sin tur bidra till att fler företag och människor vill flytta till kommunen. Det är viktigt att fånga upp en bredd av identiteter och förankra dem bland invånarna i kommunen.

Strategier

- Kommunen ska arbeta aktivt för att gruppen unga vuxna ska vilja bo i kommunen.
- Arbeta med variation i bebyggelse vad gäller upplåtelseform, bostadsstorlek och arkitektoniskt uttryck för att möjliggöra attraktiva bostäder för alla.
- Arbeta med boende i strandnära lägen.
- Arbeta med att utveckla attraktiva och tillgängliga rekreationsområden.
- Peka ut skyddsvärda natur- och kulturmiljöer och göra dem tillgängliga för allmänheten, bland annat genom digitalisering av information.
- Arbeta med att bevara, använda och utveckla värdefull befintlig bebyggelse. Förbättra kunskap om kulturmiljö och gör den mer tillgänglig.
- Utveckla kommunens identitet och varumärke tillsammans med kommuninvånarna.

Det sociala perspektivet

Utmaningar

Sociala frågor har tidigare inte funnits med i samhällsplaneringen, eftersom det är svårt att sätta siffror på dem. Sociala frågor inom samhällsplaneringen kan bland annat handla om hur man rör sig och var man känner sig trygg samt om möjligheten att påverka samhällets utveckling.

Kommunen har höga ohälsotal, vilket är en stor utmaning som kommunen måste arbeta med. Det behövs flera olika insatser för att arbeta med höga ohälsotal. Inom samhällsplaneringen kan till exempel trygga och tillgängliga cykelvägar och kollektivtrafik skapa möjlighet för mer vardagsmotion. Människors hälsa påverkas också av möjligheten till delaktighet i beslut som rör deras liv. Avståndet mellan kommunpolitiker och övriga medborgare har ökat samtidigt som antalet politiker har minskat, vilket gjort det svårare för medborgare att lyfta fram sina frågor. De som inte känner sig hörda riskerar att tappa tillit till kommunen. Tillit till institutioner är också viktigt genom att det i sin tur leder till att människor känner tillit mellan varandra och ökar tryggheten i samhället.

Det behövs fler mötesplatser i kommunen, till exempel i form av parker och bibliotek. Mötesplatserna är viktiga för att kommunens invånare ska kunna träffa varandra, utbyta idéer och skapa tillit.

En annan utmaning är att det finns fysiska och mentala barriärer. En fysisk barriär kan exempelvis vara en stor väg som delar av två bostadsområden som gör det fysiskt svårt att ta sig mellan områdena, vilket leder till att områdena kan bli isolerade från varandra. Mentala barriärer är barriärer som inte syns, men där de finns en tydlig gruppering mellan "vi och de". Mentala barriärer finns både mellan Ljungby stad och övriga delar av kommunen, samt inom de större tätorterna.

Strategier

- Utveckla gång-, cykel- och kollektivtrafik för att förbättra folkhälsan.
- Identifiera och utveckla fysiska mötesplatser.
- Identifiera och överbygga mentala och fysiska barriärer inom tätorterna samt mellan staden och övriga delar av kommunen.
- Identifiera och arbeta med trygghets- och säkerhetsfrågor i planeringen.
- Utveckla ett bredare medborgardeltagande i den kommunala planeringen.

Ökad branschbredd och utbildningsnivå

Utmaningar

Ljungby kommun är en relativt liten arbetsmarknad, där det inte finns så många olika branscher och yrken representerade. Kommunen har en låg in- och utpendling, vilket gör att arbetsmarknaden för de flesta avgränsas till kommunen. Näringslivet domineras av tillverkningsindustri, som är exportinriktad och känslig för ekonomiska förändringar. Tjänstesektorn, till exempel olika typer av service, är jämförelsevis liten men ökar över tid.

Den begränsade branschbredden innebär att vissa yrkesgrupper har svårt att hitta jobb i Ljungby kommun samt gör det svårt att matcha efterfrågan och utbud av kompetens. Arbetslösheten är generellt låg, men är högre hos utrikesfödda och ungdomar. I framtiden kommer det att vara färre unga som träder in på arbetsmarknaden i jämförelse med antalet som går i pension, vilket kan leda till att det blir brist på arbetskraft. I Ljungby kommun är det liksom i de flesta kommuner som inte är storstäder eller universitetsorter fler som flyttar ut än som flyttar in bland unga vuxna, vilket också är ett problem för kompetensförsörjningen. Den genomsnittliga utbildningsnivån i Ljungby kommun är låg, vilket syns på andelen i yrkesverksam ålder med eftergymnasial utbildning.

Strategier

- Öka branschbredden genom att utveckla tjänstesektorn, bland annat inom upplevelse- och besöksnäringen.
- För att befintligt näringsliv ska kunna behålla konkurrenskraften behövs ett aktivt arbete med teknikutveckling och modernisering.
- Utveckla Högskolecentrum Ljungby med fler utbildningar och matcha utbudet med näringslivets efterfrågan.
- Arbeta aktivt med markförsörjningen av attraktiva områden för verksamheter längs med de större vägarna och tjänsteföretag centralt i kommunens större orter.
- Utöka arbetsmarknaden genom förbättrade och snabbare pendlingsmöjligheter med kollektivtrafik till närliggande kommuner.

- Arbeta på att i högre utsträckning få ut utrikesfödda och ungdomar i arbetslivet för att minska arbetslösheten och bristen på arbetskraft.
- Satsa på att göra Ljungby attraktivt för unga vuxna, då de i högre grad är flyttbara och högt utbildade.

Miljökonsekvenser

Utmaningar

Vårt sätt att leva har idag kommit att påverka naturen i allt högre utsträckning genom bland annat klimatförändringar och hotad biologisk mångfald. Ett förändrat klimat har stor påverkan på miljön och bidrar till ett mer sårbart samhälle. Klimatförändringarna beror huvudsakligen på utsläpp av växthusgaser, främst från förbränning av fossila bränslen för transporter, industri och energiutvinning. Ljungby kommun kommer att påverkas genom ökade temperaturer och förändrade nederbördsmonster. För att få bukt med klimatförändringen och dess följder måste flera åtgärder ske. I Sverige är den tydligaste effekten av klimatförändringen hittills fler skyfall och ökade översvåmningsproblem.

Med tanke på de ökande nederbörds mängderna, särskilt under vinterhalvåret, blir dagvattenhanteringen allt viktigare. Dagvatten innebär bland annat tillfälligt regnvatten och smältvatten från is och snö. Mängden dagvatten behöver minimeras och det dagvatten som bildas behöver tas om hand och renas. Den ökade nederbörds mängden kan också påverka avlopp i form av översvåmmade avloppssystem, vilket kan resultera i smittspridning och förorening. Detta i kombination med påverkan från jordbruket riskerar att påverka sjöar och vattendrag genom

läckage som kan resultera i övergödning av sjöar och vattendrag. En ytterligare risk är läckage från förorenade områden.

Den biologiska mångfalden hotas på sikt av förändrad markanvändning, exempelvis omvandlas naturmark till industrier, vägar och parkeringar. Förändrad markanvändning medför även att historiska åker- och betesmarker växer igen, vilket gör att både biologisk mångfald och höga natur- och kulturmiljövärden riskeras att försvinna. En möjlig följd av ett mildare klimat är att jord- och skogsbruk producerar mer, men också blir mer sårbart på grund av negativ påverkan från nya skadedjur.

Flera av kommunens vattenskyddsområden är belägna inom riskområden för förorening. Det innebär bland annat att dricksvattentäkter som finns längs vägar kan drabbas av att föroreningar läcker ut vid eventuella bilolyckor. Det kan leda till stora skador på det lokala ekosystemet och viktiga samhällsfunktioner.

Den största utmaningen gällande avfall består i att minska mängden avfall från hushållen och minimera mängden föroreningar som sprids från förvaringsplatser för avfall. Kommunen är i dagsläget beroende av omvärlden för sin elförsörjning och en utmaning är att de system vi har inte är tillräckligt starka för att klara exempelvis kraftigare vindar.

Elförsörjningen är en stor bidragande faktor till klimatförändringen varför andelen förnyelsebara energikällor måste öka.

Strategier

- Planering av mark inom kommunen ska ske med hänsyn till klimatförändringar som ökade temperaturer samt risk för översvämning och jordskred.
- Utveckla kunskapen om biologisk mångfald och förbättra förutsättningen för det naturliga ekosystemet.
- Identifiera och skydda gröna stråk för att främja den biologiska mångfalden och rekreativa värden.
- Hänsyn ska tas till natur- och odlingslandskap vid planering av nya bebyggelseområden.
- Inventera och skapa nya reservvattentäkter för att säkerställa behovet av vatten och minska risken för påverkan av utsläpp och låga vattennivåer.
- Arbeta aktivt med att ansluta fler hushåll till kommunalt vatten och avlopp för att minska potentiella utsläpp av föroreningar från enskilda avlopp.
- Arbeta för att öka kommunens förnybara energiproduktion och minska beroendet av energi utifrån.
- Prioritera marksanering av områden som är känsliga för förorening eller områden där det finns möjlighet att bygga.
- Minimera avfallsmängden och i högre grad använda avfall som resurs.

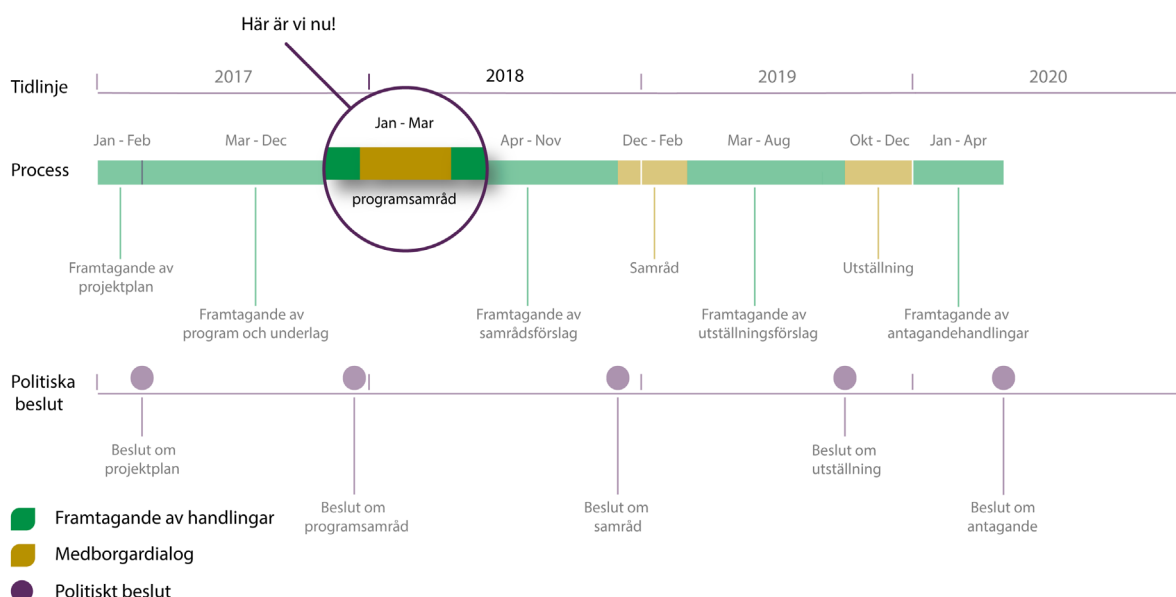
- Minimera mängden dagvatten och hantera det dagvatten som ändå skapas.
- Inventera befintliga naturvärden och integrera ekosystemtjänster i planeringen. Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster som växter och djur ger oss människor, exempelvis rent vatten och avkopplande miljöer.

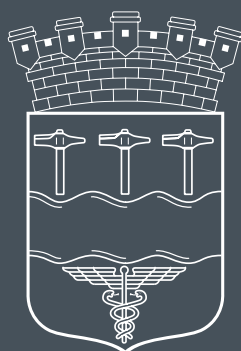
Fortsatt arbete

Efter dialogturnén och programsamrådet under januari – mars 2018 kommer de synpunkter som kommer in att sammanställas och behandlas politiskt. Utifrån inkomna synpunkter och fördjupat underlag kommer ett samrådsförslag till översiktsplan att tas fram, vilket är planerat att skickas på samråd till vintern 2018-2019.

De fördjupade underlagen består bland annat av utredningar som resevaneundersökning, natur- och kulturmiljöinventering och konsekvensanalys. Samrådsförslaget kommer liksom denna programhandling att behandlas genom en medborgardialog, då det finns möjlighet att komma med ytterligare synpunkter. Översiktsplanen arbetas därefter om inför utställningen, vilket är den sista dialogfasen innan antagandet av kommunfullmäktige våren år 2020.

Efter antagandet kommer det utifrån översiktsplanen att göras fördjupningar för frågor som är viktiga för kommunens framtida utveckling, till exempel centrumutveckling. För att arbetet med den översiktliga planeringen ska hållas ständigt aktuell ska kommunen arbeta med löpande översiktlig planering.

LJUNGBY
KOMMUN